

Onderwijsvisie Vrije Universiteit

Juni 2021

Inhoudsopgave

Inleiding	3
De identiteit van de VU anno 2021	4
De kernwaarden nader ingevuld	6
Het VU-onderwijs nader uitgewerkt	11
De student als partner in innovatie en onderwijs	12
De VU in context	13
Ten slotte	14

Inleiding

Deze visie is bedoeld om te inspireren en innovatie te stimuleren en vormt een richtsnoer voor een ieder die participeert binnen de VU-gemeenschap. De visie kan richting geven bij onderwijsvernieuwing, bij het bepalen van een facultaire toekomststrategie voor onderwijs of de inrichting van een specifiek element uit het curriculum.

In 2019 legde de VU haar lange termijn strategie vast in het document VU Strategie 2020-2025. De onderwijsvisie was input voor en sluit aan bij de strategie en illustreert waar de VU als onderwijsinstelling voor staat, wat de VU onderscheidend maakt, en wat nodig is om deze identiteit te behouden.

De kwaliteit van ons onderwijs staat voorop. Het spreekt voor zich dat de VU goed ontworpen onderwijs biedt dat optimaal ten uitvoer wordt gebracht. De onderwijsvisie draagt bij aan het versterken van de inhoud en kwaliteit van het onderwijs dat wij binnen de VU verzorgen. Om die reden kent de VU meerdere opleidingen die door studenten en externe partijen als excellent worden gekwalificeerd. De onderwijsvisie draagt bij aan verdere continuering van ons brede palet van kwalitatief goede onderwijsprogramma's.

Veranderingen in het onderwijslandschap, de versnelde toename van online onderwijs door Covid-19 en de toenemende complexiteit binnen de samenleving vragen om een aanpassing van de bestaande onderwijsvisie. Aan de vorige onderwijsvisie (uit 2018) is een visie op en ontwerpprincipe over activerend onderwijs via de inzet van *blended learning*, een optimale mix van on campus en online onderwijs, toegevoegd. Ook zijn nieuwe speerpunten uit de VU Strategie 2020 -2025 verwerkt in de onderwijsvisie: duurzaam en ondernemend. De bestaande uitwerking op het gebied van de terugkerende thema's zoals academisch burgerschap, de universitaire gemeenschap en de verbondenheid met de maatschappij blijft nog evenzeer van kracht als in de eerdere versies van de onderwijsvisie.

De identiteit van de VU anno 2021

De Vrije Universiteit koestert sinds haar oprichting in 1880 haar vrijheid en onafhankelijkheid; vrijheid van staat en kerk in onderwijs en onderzoek. Ze stimuleert de vrije en open communicatie van ideeën. De oorspronkelijke protestant-christelijke identiteit is zichtbaar in de kernwaarden

die de VU anno 2021 uitdraagt: *persoonlijk, open en verantwoordelijk*. De waarden gelden als richtsnoer voor het werken en handelen van medewerkers en studenten, en komen terug in onderwijs en onderzoek.

In het onderwijs besteden we aandacht aan de **persoonlijke ontwikkeling** van onze studenten

Daarnaast zijn aandacht voor wetenschappelijke kwaliteit en integriteit en het uitvoeren van goed academisch onderzoek belangrijke voorwaarden om goed academisch onderwijs te kunnen verzorgen.

De missie van de VU geeft antwoord op de vraag *waarom* we onderwijs geven: het verbeteren van de wereld door *studenten op te leiden tot verantwoordelijke, kritische en geëngageerde academici* die zichzelf continu willen ontwikkelen. Wij brengen onze studenten niet alleen hoogwaardige kennis bij maar ook een brede blik,

A Broader Mind. In het onderwijs besteden we aandacht aan de persoonlijke ontwikkeling, academische verbreding en maatschappelijke oriëntatie van onze studenten.

De VU is erop gespitst om in het wetenschappelijk onderwijs, naast de wetenschapsbeoefening zelf, nadruk te leggen op de maatschappelijke waarde en relevantie van de vragen die in de wetenschap worden gesteld. Er is ruimte en aandacht voor wat docenten en studenten beweegt, en welke vormende invloed de wetenschap op de leden van de VU-gemeenschap heeft. Studenten worden gestimuleerd zich rekenschap te geven van hun eigen waarden, culturele of levensbeschouwelijke identiteit en van hun impliciete en expliciete vooronderstellingen. Zo leren studenten zich verhouden tot de ander en tot de huidige steeds complexere en meer diverse samenleving. De VU wil midden in de samenleving staan en met haar activiteiten een maatschappelijke bijdrage leveren.

De VU is erop gespitst om in het **wetenschappelijk onderwijs** nadruk te leggen op de maatschappelijke waarde

De kernwaarden nader ingevuld

De kernwaarden van de VU komen in het onderwijs tot uiting in de inhoud van het curriculum, in de wijze waarop wij onderwijs geven en in de relatie tussen betrokkenen: de studenten, de docenten, en andere stakeholders van de VU.

Persoonlijk: een academische gemeenschap waarin elk lid wordt gekend.

De VU koestert de gedachte dat in iedere student een *talent* schuilt, en is trots op de bijdrage die ze levert aan de ontdekking en ontwikkeling van dit individuele talent. Studenten zijn *uniek en waardevol*, en krijgen binnen de universiteit de mogelijkheid tot volle ontplooiing. De student wordt gehoord, gezien en gekend.

Kritisch denken is een belangrijke kernwaarde van de academische kern. Studenten worden gemotiveerd om zelfstandig te denken, kritisch te blijven en informatie op waarheid te toetsen. Door het creëren van een *positieve leercultuur* binnen de VU wordt leren een dagelijkse gewoonte. We motiveren studenten om te blijven reflecteren op hun eigen ontwikkeling. We waarderen het maken van fouten

en zien dit als opstap naar de ontwikkeling van zelfkritische academici.

Goed en waardevol onderwijs begint en eindigt bij de *docenten*. De VU is trots op haar inspirerende docentencorps, en heeft oog voor de persoonlijke ontwikkeling van elke docent. De didactische kwaliteiten van onze docenten, hun vermogen om studenten te inspireren en hun vak te relateren aan het doen van onderzoek, vormt de basis van het onderwijs aan de VU.

We verbinden onderwijs en onderzoek nadrukkelijk in de academische loopbaan.

Waar mogelijk wordt de *waarde van persoonlijke achtergrond en ervaring* van studenten en docenten in het onderwijs ingebracht, waarmee het onderwijs een directe link krijgt met vraagstukken die binnen de samenleving leven. Onderwijs is veelal interactief en stimuleert een voortdurende academische dialoog bij de studenten onderling en tussen studenten en docenten. De persoonlijke onderzoeksinteresse en -ervaring van de docenten speelt hierin een belangrijke rol.

De VU is een *community of learners*, waarin docenten, onderzoekers en studenten elkaar tegenkomen in het formuleren van en reflecteren op gemeenschappelijke

vragen. Studenten worden actief in het onderwijs ingezet middels peer review en andere vormen van feedback. Er wordt uitgegaan van de unieke inbreng van iedere student. In ons onderwijs aan professionals gaat dit nog iets verder. Daarin halen wij ook nieuwe inzichten op uit de praktijk om ons onderzoek en onderwijs te voeden.

Hoe realiseren we de kernwaarde persoonlijk?

Het leerproces van de student staat in ons onderwijs centraal. Ons onderwijs zet studenten aan tot (mee)denken, acteren en reflecteren, alleen en in groepsverband. We zetten *blended learning* in om studenten te *activeren*: vanuit de leerdoelen van een opleiding of onderwijseenheid bieden we een optimale mix aan van on campus en online onderwijs die studenten via actieve, betekenisvolle leertaken uitdaagt. Waarbij de online en on campus onderwijsvormen elkaar versterken en het onderwijs steeds meer aansluit bij persoonlijke leerwensen van studenten. *Mentoren* of *tutores* spelen een belangrijke rol in het bacheloronderwijs. Door middel van *kleinschalige onderwijsvormen*, zoals practica en werkgroepen, krijgt de persoonlijke noot een plaats in de begeleiding van studenten. Waar mogelijk en relevant, is de persoonlijke achtergrond en ervaring van studenten en docenten onderdeel van het onderwijs.

Open: met open vizier naar de samenleving kijken en open staan voor diversiteit in disciplines, nationaliteiten, levensbeschouwingen en maatschappelijke overtuigingen.

De VU is een *inspirerende ontmoetingsplaats* waar we met onderling respect werken aan verbinding tussen disciplines, culturen, religies, maatschappelijke opvattingen en vragen uit de samenleving. Confrontatie van verschillen leidt tot nieuwe inzichten en innovaties, tot scherpte en helderheid, tot wetenschappelijke excellentie.

De academische gemeenschap van de VU kenmerkt zich door grote verscheidenheid qua achtergrond, etniciteit, vooropleiding, fase in de loopbaan, levensbeschouwing, politieke overtuiging en leer- en levensstijl. We omarmen deze *diversiteit* als vast element en beschouwen dit als meerwaarde binnen de onderwijscultuur. We zijn *inclusief* en de kracht van diversiteit ligt hierin dat deze rijke verscheidenheid niet latent en onbesproken blijft, maar juist zowel in het onderwijs als in het buiten-curriculaire academische leven expliciet wordt uitgedaagd. Een heterogene academische gemeenschap brengt veel verschillende gezichtspunten in de collegezaal, wat een verrijking betekent voor het academisch discours.

Diversiteit is meer dan culturele, maatschappelijke en intellectuele variatie. Verschillende wetenschapsdisciplines hebben een eigen kijk op hetzelfde maatschappelijke probleem, en op potentiële oplossingen voor dat probleem. Docenten richten het onderwijs zo in dat studenten leren om vraagstukken vanuit *verschillende invalshoeken* te belichten. De student wordt zich ervan bewust dat veel complexe vraagstukken niet een-dimensionaal kunnen worden opgelost.

De VU richt zich niet alleen op academische excellentie. Ze ziet het als haar taak, uitdaging en verantwoordelijkheid al haar studenten tot studiesucces te leiden.

Hoe realiseren we de kernwaarde open?

Via het model van de *Mixed Classroom* worden verschillen in perspectieven benut om leerervaringen voor alle aanwezige studenten te verrijken. Verschillen in perspectieven worden in het onderwijs gebruikt om kritisch denken te stimuleren, analytische vaardigheden te ontwikkelen en creatieve oplossingen te bedenken. Vraagstukken en problemen worden benaderd door *multi-, inter- of trans-disciplinair* te werken. Daarbij is het - vanzelfsprekend - van belang dat de student zich eerst in de eigen discipline heeft verdiept. Waar mogelijk delen we onze kennis en ervaring, zoveel mogelijk via *open access*. Zo bevorderen we (maatschappelijke) vooruitgang en versterken we ons onderwijs verder.

Verantwoordelijk: betrokken bij mens, opleiding, maatschappij en de wereld.

Op de VU verwachten we dat studenten hun verantwoordelijkheid nemen en niet alleen naar de VU komen om het product onderwijs te consumeren. Het opleidingsmanagement en de docenten zijn *verantwoordelijk voor kwalitatief goede en studeerbare academische opleidingen*, de student is vervolgens *verantwoordelijk voor de eigen studieloopbaan en studiesucces*. Gedurende de studieloopbaan neemt de sturing vanuit de opleiding steeds verder

af. Studenten zijn actief in de feedback en toetsing, en we maken veel gebruik van peer assessment.

In de *verbinding tussen universiteit en samenleving* speelt naast de docent, ook de student een belangrijke rol. Het onderwijs dat de VU aanbiedt, stimuleert studenten zich betrokken bij elkaar, de opleiding, de samenleving en de wereld op te stellen, en dit in hun verdere loopbaan uit te dragen. Enerzijds worden studenten aangezet om positie te nemen in de wereld en open naar de ander en naar het andere te zijn. Anderzijds doet de VU een beroep op het verantwoordelijkheidsgevoel dat reeds leeft binnen de studentengemeenschap op het gebied van duurzaamheid. Met ons onderwijs sluiten we aan bij de *Sustainable Development Goals* van de Verenigde Naties. We stimuleren dat studenten hun academische kennis en vaardigheden inzetten voor de duurzame ontwikkelingsdoelen (SDG's).

Het onderwijs en onderzoek op de VU is gericht op het bijdragen aan het *oplossen van maatschappelijke problemen*. Wat die problemen zijn en voor wie ze een probleem zijn, is open voor debat. De VU stimuleert docenten en studenten hier een eigen positie en verantwoordelijkheid in te nemen, zonder een open houding naar andere ideeën en perspectieven te verliezen. Het onderwijs op de VU stimuleert een *ondernemende houding* bij studenten als een manier om bij te dragen aan de samenleving en maatschappelijke vraagstukken aan te pakken.

Ook tijdens en na hun loopbaan kunnen studenten voor hun **verdere ontwikkeling** bij de VU terecht

Complexe maatschappelijke problemen vormen een belangrijk onderdeel van het onderwijs. Daarbij is van belang dat niet naar een unieke oplossing wordt toegewerkt, maar dat de verschillende waarden inzichtelijk worden die onder de betrokkenen leven. De student wordt gestimuleerd een eigen positie in te nemen. Zo worden studenten gevormd tot reflexieve, kritische en geëngageerde academische professionals, die hun weg kunnen vinden in de *complexe, globaliserende, diverse en steeds sneller veranderende wereld*. Ook tijdens en na hun loopbaan kunnen zij voor hun verdere ontwikkeling bij de VU terecht. Onze ambitie is om een structurele kennispartner te zijn voor individuen en organisaties. We stimuleren een *Leven Lang Ontwikkelen* en hebben naast het initieel onderwijs ook een breed aanbod aan opleidingen en cursussen voor professionals.

Hoe realiseren we de kernwaarde verantwoordelijk?

Onderwijs bieden we zo veel mogelijk aan in *interactieve werkvormen*, met dilemma-gestuurd onderwijs of zelfsturend leren als mogelijke invulling. Door het gebruik van real-life cases, dilemma's uit de samenleving en het betrekken van stakeholders - zoals de publieke sector, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties - wordt onderwijs *relevant en waardevol*. Hierbij zoeken we intensief contact met de Amsterdamse regio, het werkveld en alumni. In *Community Service Learning (CSL)* activiteiten zetten studenten hun kennis en vaardigheden in voor de samenleving en leren daarvan. CSL is waardevol voor studenten omdat het een effectieve en actieve leermethode is. Via CSL komen studenten bovendien direct in contact met maatschappelijke ontwikkelingen die uitdagende vragen oproepen. Studenten ervaren hoe hun inzet een maatschappelijke impact heeft en hoe ze persoonlijk verantwoordelijkheid kunnen nemen. CSL versterkt bovendien de aansluiting met de arbeidsmarkt.

Het VU-onderwijs nader uitgewerkt

De VU is trots op de hoge kwaliteit en de inspirerende inhoud van de aangeboden onderwijsprogramma's, die state-of-the-art zijn en aansluiten bij maatschappelijke ontwikkelingen. Het onderwijs kent vijf ontwerpprincipes die inhoud geven aan de kernwaarden, te weten:

- Het onderwijs is **activerend**. Dit wordt bereikt door innovatieve didactische werkvormen die studenten activeren waarbij we een optimale integratie nastreven van tussen fysieke en digitale onderwijsvormen (persoonlijk).
- De **student is hoofverantwoordelijke** voor de eigen studieloopbaan en het eigen studiesucces (persoonlijk, verantwoordelijk). Met ons onderwijs stimule-

ren we de autonomie en het zelfsturend vermogen van studenten.

- De VU is **inclusief** (open, persoonlijk, verantwoordelijk). We willen een welkome plek zijn voor studenten met verschillende achtergronden. De diversiteit onder onze studenten en docenten wordt in het onderwijs geïntegreerd, onder andere via de principes van de Mixed Classroom.
- Maatschappelijke vraagstukken worden **multidisciplinair** bestudeerd en aangepakt (open, verantwoordelijk).
- De VU kent haar **maatschappelijke verantwoordelijkheid** en geeft hier uitdrukking aan in haar onderwijs (open, verantwoordelijk).

De student als partner in innovatie en onderwijs

De VU-campus is een platform voor het oplossen van vraagstukken die binnen de samenleving leven binnen de vier profielthema's *Governance for Society, Human Health & Life Sciences, Connected World* en *Science for Sustainability*. We stimuleren studenten om oplossingen te bedenken voor vraagstukken die van meerwaarde zijn voor de maatschappij. Om deze vraagstukken op te lossen wijken we af van reguliere onderwijsvormen, en zoeken we naar een experimentele en multidisciplinaire aanpak die de intelligentie, betrokkenheid en creativiteit van studenten en andere stakeholders maximaal benut.

Om de samenwerking tussen faculteiten te bevorderen, zet de VU in op het vormen van netwerken, en wordt de campus ontwikkeld als virtueel en fysiek platform voor de VU-gemeenschap. Ook wanneer studenten de VU verlaten zal het netwerk dat zij hebben gevormd tijdens hun studietijd waardevol blijven tijdens hun loopbaan.

In deze experimentele omgeving worden partners uit de publieke sector, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties betrokken om actuele vraagstukken in een zo breed mogelijke context te kunnen oplossen. De student wordt in deze onderwijsleeromgeving gezien als partner en krijgt ruimte voor initiatief. De student denkt op deze wijze actief mee over innovatie van onderwijs.

We stimuleren studenten om **oplossingen** te bedenken voor vraagstukken die van meerwaarde zijn voor de maatschappij

De VU in context

De stad Amsterdam

Amsterdam is een belangrijke stakeholder van de VU, en veel van de Community Service Learning projecten vinden in de stad plaats. Als kennisinstelling levert de VU een belangrijke bijdrage aan de verdere ontwikkeling van de Amsterdamse regio tot een economisch centrum van Europese allure. We leren ook van de stad: de stad is een rijke leeromgeving voor onze studenten en via ons onderwijs voor professionals en de wederkerigheid die we daarin nastreven, halen we inzichten op uit de organisaties om ons heen. Omdat voor aankomende studenten regionale nabijheid bij het kiezen van een universiteit een belangrijke rol speelt, blijft de Amsterdamse regio een belangrijk wervingsgebied voor de VU. De VU is trots een afspiegeling te vormen van de eigen diverse regio.

Nederland

De VU wil dicht tegen de samenleving staan, en zich onderscheiden op het gebied van de maatschappelijke kaders die zij haar studenten aanbiedt. De VU zal zich in toenemende mate verbinden aan alumni en partners binnen de publieke sector, het bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties. De samenwerking met deze partners wordt ingebed in het onderwijs, waardoor studenten het onderwijs in context

kunnen plaatsen. Voor ons onderwijs voor professionals bundelen we onze kennis en krachten en versterken we ons netwerk met alumni en partners buiten de universiteit.

Internationaal

De verantwoordelijkheid van de VU blijft niet beperkt tot de Nederlandse samenleving, maar geldt voor de hele wereld. Wetenschap is bovendien een internationale activiteit. Het onderzoek kan niet floreren zonder sterke internationale samenwerking. De VU opereert in een sterk globaliserende omgeving, de studenten worden gevormd tot wereldburgers waarbij er sprake is van regelmatige internationale uitwisseling van studenten en het aanbieden van stageprojecten bij buitenlandse partners.

Tegelijkertijd wil de VU ook dicht tegen de Nederlandse samenleving blijven staan. Wat betreft de voertaal wordt voor iedere afzonderlijke opleiding een taalkeuze gemaakt die is toegesneden op de opleiding. Bij deze keuze wordt rekening gehouden met de specifieke doelstellingen van de opleiding, en of deze aansluit bij de VU-kernwaarden. Daarnaast worden internationale mobiliteit, inhoud en kwaliteit van het onderwijs, doorstroming, academische vorming, en voorbereiding op de (diverse) arbeidsmarkt (waaronder ook werk in de wetenschap) in overweging genomen bij de taalkeuze.

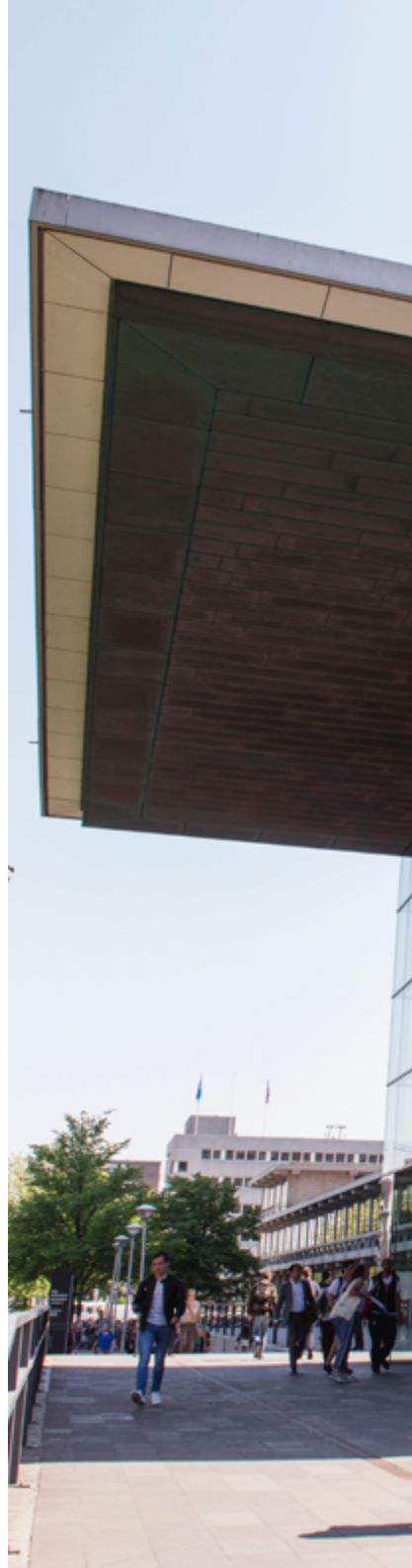
Ten slotte

De universiteit is een bijzonder instituut, het behoort tot de oudste instituties van onze samenleving. Een institutie behelst meer dan een organisatie. Een institutie kenmerkt zich door een sterke oriëntatie op een aantal specifieke waarden die voor een belangrijk deel het handelen van de leden bepalen. De Vrije Universiteit is een bijzondere universiteit die wordt gestuurd door een aantal eigen fundamentele en duurzame waarden: persoonlijk, open en verantwoordelijk.

Net als andere universiteiten heeft de Vrije Universiteit een visie nodig die inspireert, richtinggevend is en helpt bij het maken van keuzes. Een visie die voortkomt uit de eigen identiteit en die verwoordt waarom de VU doet wat ze doet. Die rol wil dit document spelen: inspireren en richting geven¹.

---

¹ De onderwijsvisie is een levend document dat tot stand is gekomen op basis van brede discussies over de kernwaarden en onderwijsontwerpprincipes binnen gevestigde VU-gremia en in ad-hoc samengestelde verbanden binnen de VU. Zo is de laatste versie van de Onderwijsvisie (juni 2021) aangepast aan de nieuwe realiteit van de VU Strategie 2020-2025 en de ontwikkeling in het onderwijs, mede ingegeven door Covid-19. Die discussies blijven we voeren. Een visie kan immers alleen functioneren als ze binnen de institutie onderwerp van gesprek blijft.

vrije Universiteit

